

Hangzik a QR kód

PARADICSOMOT VEZÉNYEL
BOZSOKI SÓLYOM PÁL

Amikor komolyzenét hallgat az ember, gondolataink és érzéseink nagyon különbözhetnek. És ha van szubjektív dolog, akkor az, hogy mit hallunk bele egy zeneműbe, az tényleg az. Egy-egy apró témára lélelni, és a darabokat, mint egy csokrot, összeszedni. Ezen elv alapján működnek a tematikus koncertek is. Sajnos most élőben koncertre nem mehetünk, de használjuk ki a technika nyújtotta lehetőségeket.

Egy kalandra invitállak benneteket, ahol az „Édenkert” csokrához pár virágot összegyűjtünk, hogy ezt a bokrétát kirakhassuk a szobánkba – hogy még a négy fal között is rácsodálkozhassunk Isten csodálatos teremtésének hangjaira.

Készítettem egy Spotify és egy YouTube lejátszási listát (kinek, mi a kényelmes), amely egy körülbelül másfél órás zenei anyagot ölel fel. Ide olyan zeneműveket válogattam ki, amik érzésem szerint szorosan kapcsolódnak a Paradicsom témájához. (Természetesen nem várom el, hogy egy ültő helyben végighallgassátok.) És pont ezért nagyszerű az online zenehallgatás. Lehet közben mosogatni, vasalni, tanulni, esetleg egy finom *paradicsom*levest megfőzni, utazni – egyszerűval bármit. (Ha adhatok egy ötletet, akkor először olvassátok el a darabhoz tartozó szöveget, hogy utána olyan füllel tudjátok hallgatni a műveket.)

Most tehát azt szeretném bemutatni: hogyan szólít meg engem Isten – ezeken az első ránézésre nagyon különböző zenéken keresztül. Hogyan mutatkozik meg egy rövid, de mégis elementáris történet. És persze azt is szeretném, hogy Ti is kicsit megálljatok a nagy rohanásban, és megkeressétek, hogy Nektek mit üzen Isten a darabok hangjain keresztül!

Az első darab Antonin Dvořák 9. szimfóniájának II. tétele, vagy ismertebb nevén az „Újvilág szimfónia” (eredeti címe: „Az Új világból”). Ennél találhatóbb címet Dvořák keresve sem találhatott volna a darabnak. Persze ő „akkor még nem sejtette”, hogy majd egyszer egy „szegény teológus-hallgató” nem az Amerikából hazavágyódó szerző üzenetét véli felfedezni, hanem a világ teremtését és a Paradicsomban nyüzsgő

életet „hallja ki belőle”. Így ez a darab minket is „haza hív”. Engedjünk a hívásnak.

Elképzelhető az a zenei letisztultság, ami sugárzik a darabból. Olyan, mintha minden egyes fűszálhoz lehajolnánk, minden színpompás madarat megcsodálnánk, és a főlének magasodó fák ágain átszűrődő fény sugarait szemlélnénk. Egyszóval a tétel, Isten tökéletes teremtésének minden apróságára próbál reflektálni. Az egész gyönyörű mellékétema, pedig már nem csupán a külső dolgokra irányítja a figyelmet, hanem azt a békét is bemutatja, ami a teremtéskor az egész Édenkertet körül lengi.

A második darab *Liszt Ferenc: Consolation No.3-as zongoradarabja*. A mű Desz-dúrban van, ami pontosan olyan elvetemült, mint amelyennek hangzik – de mégis, ahogy hallgatjuk, észrevesszük, mennyire könnyed, hullámzó az egész darab. Hullámzó, mint egy folyó. Egy kis levél útját követhetjük végig, azon a négy édenkerti folyó valamelyikén. De hová visznek minket ezek a folyók?

A válasz **harmadik és negyedik darabban** keresendő, melyek: *J. S. Bach: Harmadik brandenburgi koncertjének első tétele*, és *Edward Grieg: Holdberg szvitjének prelűdiuma*. Mindkét mű bevezet minket egy életteli teli állatvilágba! Boldogan szaladgáló állatokat figyelhetünk meg. De mivel nincsen rózsza tövis nélkül, így mindkét darabban megfigyelhetünk egy nagy feszültséget, melyek előrevetítenek egy közelgő veszélyt. De végül mind a két tétel feloldódik, és „happy end”-re zárul.

Az **ötödik darab** *Csajkovszkij: Op. 11: D-dúr vonósnégyese*. Ebben a darabban nagyon érdekes, hogy a vége felé meglehetősen „ritkul” a zene. Csak egy-egy hangszer játszik – mint, amikor készül a természetet pihenni. Az egész nap történéseit hátuk mögött hagyva, egyre kevesebben lesznek a színen. Míg végül az utolsó közösen behúzott akkorddal szemlélteti, hogy végre minden (és mindenki) elaludt.

A **hatodik darab** *Sergei Rachmaninov: 14*

Románcából az utolsó, a Vocalise. A szerző ezt a darab ciklust eredetileg énekhangra és zongorára írta, ráadásul úgy, hogy szöveget nem adott hozzá. Csak egy magánhangzóval énekeltek végig az énekesek. Ezzel a figyelmet csak és kizáróan, a dallamra irányította. Ezért bátorkodtam ének helyett egy csellóátíratot választani a hallgatásra, hiszen a dallam ugyanaz. (Hát, nincs mit tenni, minden szentek maga felé hajlik a keze...) A darabban, az Édenkert álmába hallgathatunk bele. Abba, ahogy kavarognak mindenfelé. Új és új érzéseket, gondolatokat hoznak fel, de az alaptéma mindvégig megmarad. És ez az alap nem más, mint a *boldogság*. Hiszen mi másról álmodtak volna?! Ott éltek a legcsodálatosabb helyen! Mindenük megvolt – az álmukat élték.

A **hetedik darabot** véteknek tartottam volna kihagyni. *Sibelius: Andante Festivo* című darabja az, ami a reggeli nap felkelésének érzését hozza elénk – ahogy egyre több minden kerül a világosságára. A darab eredetileg vonósnégyesre íródott, de a szerző úgy gondolta (és milyen jól), hogy egy ilyen darab igazán jól zenekaron „ülne”. És amivel felrakta az i-re a pontot: az utolsó négy ütemben felhangzó üstdob-ütések, melyekkel jelzi, hogy a Nap egészen felvirradt már és itt az idő felkelni...

Az álomból való ébredést a **nyolcadik darab** mutatja be, mely nem más, mint *G. Mahler: No. 6-os szimfóniájának III. tétele*. Szerintem még a darab hosszúságával is igazán tudunk azonosulni. Hiszen mi se kelünk fel egykönnyen. Időre van szükségünk – így egy negyedórás darab (ahogy *Berecz András* mondaná: „álomszakasztásra eppe' jó”). A darab végén pedig a gyönyörű klarinetszólo az ébredés minden fáradalmáért tökéletesen kárpótol, és a napot nagyszerűen indítja. De minden túl tökéletes. Valami közeledik.

A **kilencedik darab** nagyon meglepően indul. A már hallgatott Bach és Grieg darab valamit előre sejtetett. Valamit, amit *Franz Schubert: Halál és a lányka vonósnégyesének első tétele* nyíltan ki mond. Először is én, „önkényesen” a halált a kígyóra cserélem; a lánykát pedig Évára. Mielőtt tovább mennénk, szeretném felhívni a figyelmet, hogy ez egy „párbeszédés”

darab. Két hangulat válaszol egymásnak. Persze most mindenki azt hiszi, hogy a durva kezdés, és a sokszor visszatérő kissé erőszakos téma a kígyó, és rá felel Éva a gyönyörű és édes motívumokkal. De sajnos azt kell, hogy mondjam: éppen fordítva. Éva fél, ijedt és ideges – ezért a támadó hangnem. A kígyó, viszont pontosan tudja, hogy mit akar. Szépen lassan közelíti meg célját – nem siet, hiszen tudja: az idő az ő oldalán áll. Sőt, nemcsak az idő, hanem még a darab d-moll hangneme is! (A d-moll ugyanis a szomorúság, a halál hangneme). Egészen a tétel végéig megy a viaskodás. Mindkét szereplő a végletekig elmegy, hogy igazát bizonyítsa, és akaratát megvalósítsa. Végül Éva „beadja a derekát”...

A **tizedik darab**. A sok alázatos és keresztény zeneszerző közül mindenképpen kiemelkedő személyiség *Joseph Haydn*. MINDEN darabja végére *Soli Deo Gloria*-t írt. Az itt hozott tétel: a Megváltó utolsó hét szava a keresztfán című műből való. Ez Jézus „... *ma velem leszel a paradicsomban!*” (Lk 23,43) mondata után felhangzó zene. Itt eszmélünk fel: elvesztettük a lehetőséget. Elvesztettük, hogy az Édenkertet otthonunknak hívjuk... Már csak egy lehetőségünk maradt. És az a lehetőség nem más, mint Jézus, aki behív minket a Paradicsomba. Jézus az egyetlen út, akit követve végül Isten országába juthatunk. Abba az országba, aminek még a töredékét sem foghatjuk fel. Ezek a dallamok próbálnak valamit ebből a tökéletességből bemutatni, mi pedig csak igyekszünk elképzelni, hogy milyen is lehet.

Az **utolsó darabot** pedig azért választottam ki, hogy a kis körbejárásunk után elcsendesedjünk: hunyjuk be a szemünket és engedjük át a gondolatainkat a dallamoknak... Ismerjük fel, hogy az Úr minden apró részünkben ott van és fogja a kezünket. És nem engedi el soha. Halljuk meg, hogy még ezekben a darabokban is megmutatja magát nekünk Isten. Adjunk hálát Neki ezért az óriási kegyelemért!

Végezetül, pedig nem is én lennék, hanem egy Pilinszky idézettel zárnám a gondolataimat.

Pilinszky János: Apokrif (részlet)

*S majd este lesz, és rámkövíül sarával
az éjszaka, s én húnyt pillák alatt
örzöm tovább e vonulást, e lázas
fácskákat s ágacskaikat.
Levelenként a forró, kicsi erdőt.
Valamikor a paradicsom állt itt.
Féllalomban újuló fájdalom:
hallani óriási fáit!*

*Haza akartam, hazajutni végül,
ahogy megjött ő is a Bibliában.
Irtóztató árnyam az udvaron.
Törődött csönd, öreg szülők a
házban.
S már jönnek is, már hívnak is,
szegények
már sírnak is, ölelnek botladozva.
Visszafogad az ősi rend.
Kikönyöklök a szeles csillagokra...*

Spotify lejátszási lista

YouTube lejátszási lista

